

Z e s ł a n i e c

PISMO RADY NAUKOWEJ ZARZĄDU GŁÓWNEGO
NR 79 ZWIĄZKU SYBIRAKÓW ROK 2019

Spis treści

- **Sylwia Szarejko**
*Eksponaty Muzeum Pamięci Sybiru.....*3
- **Anna Brus**
*Syberia w rodzinie.....*17
- **Maria Domańska-Nogajczyk,
Tomasz Wójcik**
*Uroczystość wręczenia doktoratu
honoris causa.....*27
- **Ks. Błażej Michalewski**
*Kazachstańska odyseja
o. Serafina Kaszuby.....*39
- **Albin Głowacki,
Wojciech Marciniak**
*Ludwik Jerzy Jan Rossowski
(1933-2019).....*53
- RELACJE Z ZESŁANIA**
- **Tomasz Węgrzyński**
*„A jeśli chodzi o Białystok...”.....*59
- **Teresa Nowak**
*Wspomnienia z Kazachstanu
(1951-1956).....*64
- KRONIKA**
- **Antoni Kuczyński**
*Nagroda za najlepszą książkę roku.....*69
- REGAŁ Z KSIĄŻKAMI**
- **Kalina Jaskólska, Maria
Markiewicz, Beata Żyłkowska,**
*Związek Sybiraków w Polsce
(po reaktywowaniu) 1988-2018,
Warszawa-Kraków 2018
(Małgorzata Dziura).....*71

Od redakcji

Nasza współczesna historiografia ma bogaty już dorobek poświęcony związkowi polsko-syberyjskim w okresie drugiej wojny światowej oraz w pierwszych latach po jej zakończeniu. Przypomnijmy jednak, że problematyka ta pozostawała na uboczu życia naukowego w czasach PRL-u. Wszystko to odbywało się na zasadzie ciągłych zakazów cenzury, aż wreszcie cała ideologia Polski Ludowej rozsypała się. Najszczerzej mówiąc, bez żalu!

Po ustaniu „socjalistycznego wielolecia” odrodziła się w naszej historiografii tematyka związków polsko-syberyjskich, sprawnie i efektywnie prezentowana przez historyków. Publikowane są monografie tematyczne, wspomnienia i artykuły z tego zakresu, wzbogacone niejednokrotnie własnymi odczuciami oraz ustaleniami z autopsji. Na podłożu tych faktów kształtuje się nasz pełniejszy obraz dziejów Polaków za Uralem.

Wszystko to sprawia nieraz odczucie wielowymiarowości czasu związków polsko-syberyjskich z ich pełną dokumentacją, a także faktograficzną wielostronnością, w którą wpisują się również badacze rosyjscy korzystający z bogatych zauralskich archiwów. Stąd waga oraz znaczenie takiej dokumentacji dotyczącej rozległej tematyki Syberii w historii i kulturze narodu polskiego, badań etnograficznych i geograficznych, działalności gospodarczej i cywilizacyjnej, budowy kolei transsyberyjskiej, osadnictwa rolniczego, dziejów Kościoła katolickiego za Uralem itp. Częstokroć jest to penetracja tematów zapomnianych, tkwiących jeszcze niejednokrotnie w planach badawczych.

• **Jerzy Chociłowski,**
*Bronisława Piłsudskiego pojedynek
z losem*, Warszawa 2018
(Małgorzata Dziura).....74

• *Polscy odkrywcy, badacze
i eksploratorzy Syberii oraz
Azji Środkowej (XIX-początek XX wieku)*,
Wrocław 2018
(Małgorzata Dziura).....76

Na okładce: Pamiątnik Zygmunta Młynarza,
ze zbiorów Muzeum Pamięci Sybiru (s. 1);
okładka książki pt. *Polskie osadnictwo
wiejskie na Syberii...* (s. 4).

*Podobnie jak poprzednie numery
„Zesłańca”, a było ich już 78, także ten
ma tradycyjny edytorski charakter usys-
tematyzowany w działach: artykuły
problemowe, relacje z zesłania, kronika
oraz recenzje. U progu zbliżającego się
ćwierćwiecza pisma należałoby życzyć
Jubilatowi dalszego postępu w dokument-
towaniu rozległych związków polsko-
syberyjskich, odkrywania spraw zapom-
nianych, wzbogacenia listy autorów
i czytelników. Zobowiązujemy się dbać
o postęp w tej dziedzinie, snując refleksje
o przyszłym Jubileuszu.*

*Począwszy od pierwszych kart,
„Zesłaniec” realizuje konsekwentnie
obraną przez siebie tematykę wspo-
magany w tym trudzie przez Senat
Rzeczypospolitej Polskiej, Fundację
Pomoc Polakom na Wschodzie oraz
Instytut Pamięci Narodowej. Dziękujemy
Im za to.*

Wiesław Krawczyński
Przewodniczący Rady Naukowej
Zarządu Głównego Związku Sybiraków

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

POMOC
POLAKOM
NA WSCHODZIE

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Wydawca: Zarząd Główny Związku Sybiraków, ul. Mazowiecka 12; 00-048 Warszawa, tel. 22/827 93 71. **Redakcja:** A. Dobroński, A. Dzieńkiewicz, M. Dziura, A. Głowacki, W. Krawczyński; redaktor naczelny: A. Kuczyński; sekretarz redakcji: M. B. Kuczyńska. **Wykonawcy:** skład i przygotowanie do druku – QUAESTIO Przemysław Włodarczyk; druk i oprawa – Instytut Pamięci Narodowej. **Copyright nazwy:** „Zesłaniec” by A. Kuczyński. **Adres redakcji:** ul. Bystrzycka 61/3; 54-215 Wrocław, tel. 71/ 72 880 88, e-mail: bakucz@op.pl